

N:o 76.

Af herr C. F. Petersson i Dänningelanda, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i afseende å hypoteksbankens och hypoteksföreningarnes lånerörelse.

Den kris, som nu öfvergår det svenska jordbruket, är förvisso ej af en sådan beskaffenhet, att man kan förhoppas det densamma skall blifva öfvergående, utan skola de följder den visat blifva stadigvarande och det enda man nu kan våga hoppas är, att den ej må blifva för det samma mera ruinerande, än som redan inträffat. De rubbningar den redan åstadkommit äro emellertid af en sådan betydenhet, att det måste vara båda statsmagternas ovillkorliga skyldighet att tillse, om ej någon möjlighet finnes, att i någon mån åtminstone kunna verksamt lindra de för jordbruket så oförskylt uppkomna svårigheter. Utan att kunna beskylas för någon öfverdrift, kan man beräkna prisfallet å de hufvudsakligaste jordbruksprodukterna till 35 proc. under de förut och ej för särdeles länge sedan gällande och hvarunder de flesta egendomsköp skett och värdena derå sålunda blifvit bestämda, och skall sålunda ett dylikt prisfall, och hvarifrån återgång ej är att förhoppas, på det betänkligaste rubba jordbrukarens, ofta förut, betryckta ställning. Bland de verksamaste och naturligaste medel för förbättrande af jordbrukarens ställning, vore utan tvifvel räntans fallande i samma mån som jordbrukets afkastning förminskats, och en förhoppning derom vore ej å svenska jordbrukarens sida oberättigad, då väl knappast något annat land, med Sverige i öfrigt jemförligt, inom Europa, har en så hög räntefot som detsamma, och särskildt en nedsättning deri i de flesta land på senare tiden skett. Att staten ej häruti kan direkt ingripa, inser jag nog, men icke förty synes mig som staten med jemförelsevis obetydliga uppoffringar skulle, som jag nedan skall visa, kunna bereda att åtminstone räntan för de genom de olika hypoteksföreningarne af den af staten organiserade hypo-

teksbanken upptagna lån skulle fort nog kunna nedsättas med $\frac{3}{4}$ proc., och lägger man härtill det tillfälle till minskad årlig amortering från $\frac{3}{4}$ till $\frac{1}{4}$ proc., som genom föreslagen ändring i reglementet för hypoteksbanken snart nog säkerligen måste blifva antaget, så skulle den årliga annuiteten för dessa hypotekslån komma att nedgå med $1\frac{1}{4}$ proc., som särskildt under närvarande förhållanden måste blifva af en icke oväsentlig hjälp, helst i betraktande deraf, att det synes temligen visst, att om blott räntan på de s. k. hypotekslånen blir i någon mån nedsatt, är penningställningen i landet för det närvarande sådan, att räntefoten i allmänhet skall nedgå och jordbruket såväl som öfriga näringar derigenom vinna en icke ringa hjälp under dessa, för desamma så bekymmersamma tider.

Granskar man de senaste af hypoteksbanken utgifna berättelser öfver prisställning, så skall man nemligen finna, att den medelränta, den för närvarande betalar för sina upptagna lån, utgör i det närmaste 4,25 proc. under det densamma af de olika hypoteksföreningarne uppbär ännu ofkortadt det räntebelopp dessa erhålla af sina låntagare, eller 5 proc., och åtgår skilnaden eller $\frac{3}{4}$ proc. för att betäcka de kapitalrabatter som hypoteksbanken förbundit sig att betala till sina långifvare vid de olika länens lemmande. Utan att för min del våga uttala någon åsigt, huruvida det skulle vara för den närmaste framtiden alldeles oundgängligt, att hypoteksbanken skall fortfarande ovilkorligen behöfva att för dessa kapitalrabatters betalande afsätta så stort belopp, som den sålunda beräknat, i stället för att medgifva det någon räntenedsättning af de nu ingående 5 proc. finge ske, torde jag dock våga antaga, att om hypoteksbanken blefve tillförsäkrad för all framtid att årligen erhålla det belopp, som verkligt erfordras för dessa kapitalrabatters ersättande, det årliga beloppet härföre skulle betydligt understiga hvad som nu årligen till detta ändamåls vinnande afsättes eller $\frac{3}{4}$ proc. af öfver 300,000,000 kronor, som blifvit till hypoteksföreningarne utlånta.

För min del kan jag ej finna det vara en obehörig fordran, att man skulle ifrågasätta att staten, till lindrande af jordbrukets betryck, skulle tillförbinda sig att hålla hypoteksbanken skadeslös genom att årligen till densamma lemna så stort belopp, som erfordras för att fullgöra hypoteksbankens förbindelser till amortering af hittills sig åtagna kapitalrabatter, och hvarigenom nämnde bank skulle blifva i tillfälle att genast lemna ut sina lån till sådan ränta, att låntagarne i de olika hypoteksföreningarne ej behöfde betala mera än hvad hypoteksbanken sjelf till sina långifvare betalar, eller för det närvarande $4\frac{1}{4}$ proc., och med sålunda $\frac{1}{4}$ proc. amortering, den härefter blifvande annuiteten för låntagarne skulle blifva $4\frac{1}{2}$ proc.

Med den lägre räntefot, som nu mera på den allmänna penningemarknaden är rådande och, som antagligt är, fortfarande kommer att vara gällande och hvarförutan ej några nya lån at hypoteksbanken torde komma att upptagas, böra sannolikt icke allenast blifvande kapitalrabatter dervid mot den nu föreslagna utlåningsräntan med lätthet fullgöras, utan ock, inom en kanske ej allt för långt aflägsen framtid, räntefoten för svenska låntagare kunna blifva ytterligare nedsatt, och om sålunda ej den svenske jordbrukaren skulle genast erhålla den fördel i billig penningränta, som andra länders, så skulle han dock hafva en förhoppning att inom ej allt för långt aflägsen framtid i penningräntans billighet kunna konkurrera, om äfven många andra omständigheter göra denna täflan svår.

Ett sådant understöd af staten åt jordbruket i de förhållanden, hvaruti detsamma, utan eget förvållande råkat, och hvarifrån det ej har någon utsigt att kunna komma, torde, som jag ofvan nämnt, ej vara obehörigt, åtminstone ej i någon mån mer än då staten för ej så länge sedan fann sig manad, att högst betydligt, först genom s. k. dyrtidstillägg och sedan genom höjda fasta löner åt rikets embetsmän, sätta dem i tillfälle att möta den hastiga stegring i lefnadskostnader, som då uppkom och hvilka förhöjda löner embetsmännen ännu uppbära, ehuru förhållanden inträffat, som göra dessa lefnadskostnader betydligt lägre, än då förhöjningarne lemnades, och jag kan ytterligare tillägga, att då den räntefot, hypoteksföreningarne måste, af ofvan angifna skäl, fortfarande hålla, är så hög, att man utan svårighet kan placera jemförliga säkerheter med dem som i hypoteksföreningarne kunna ingå till lägre räntefot i den allmänna penningemarknaden, utan att tillförbinda sig till någon ovilkorlig amortering, och hvarigenom årsannuiteten blifver betydligt lägre, så har åtminstone vissa hypoteksföreningar, af fruktan att få större belopp uppsagde än de kunna tillgodogöra genom ny utlåning, måst beröfva åtskilliga låntagare den rätt till uppsägning de i reglementet vilkorligt haft sig tillagd och då staten genom sin lagstiftning måste ensam bära skulden för det dessa hypoteksföreningar, hvilka vore bildade för att på billigaste sätt skaffa jordbruket låneförlag, nödgat dem att endast härför vända sig till den för detta ändamål ensamt inrättade hypoteksbanken och denna ej förmår att på ett tillfredsställande sätt uppfylla detta sitt åliggande, kan det ej vara obehörigt att staten genom sitt mellanträdande förminskade allvarsamma olägenheter, som för jordbruket uppstått genom dess misslyckade lagstiftning.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, får jag därför äran föreslå, det Riksdagen ville genom en underdånig skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla,

det Kongl. Maj:t täcktes till nästkommande riksdag hafva låtit utreda hvad årligt belopp, som kan för framtiden erfordras att af statsmedel utgå för att sätta allmänna hypoteksbanken i tillfälle att, jemte fullgörande af sina ännu återstående kapitalrabatters liqviderande, nedsätta den utlåningsränta hypoteksbanken eger att af de olika hypoteksföreningarne uppbära till $4\frac{1}{4}$ proc., så att låntagare i dessa föreningar, från och med sitt inträde i dem, ej är skyldig att årligen för sina der erhållna lån betala högre än denna ränta jemte den annuitet, som i behörig ordning kan varda faststeld för lånens återbetalande, och att Kongl. Maj:t täcktes till samma riksdag framställa det förslag, som han i nåder kan med anledning häraf finna lämpligt.

Om remiss till vederbörligt utskott får jag anhålla.

Stockholm den 14 maj 1887.

C. F. Petersson
i Dänningelanda.

Häruti instämma:

A. G. Jönsson,
Mårarp.

S. Wieslander
i Ingelstad.

Johan Petersson
i Boestad.
